

El museu del Joguet de Catalunya a Figueres

Josep M. Joan Rosa
Director

Primera etapa: petita història del Museu

El dia 18 de juny de 1982, va néixer, a l'Hotel París de la Rambla de Figueres, el Museu del Joguet de Figueres. El Museu és obra del col·leccionista figuerenc Josep Maria Joan Rosa que, des dels inicis dels anys seixanta, havia anat aplegant jocs, joguets i documentació sobre el món del joguet, conformant així una col·lecció de gran projecció pública a Catalunya, atès que se'n van fer nombroses exposicions abans de constituir-se el Museu.

La primera d'aquestes fou a Barcelona, l'any 1972, al Palau Güell d'Antoni Gaudí, mostra en què van participar, entre d'altres, Joan Brossa, amb uns versos —*Dòmino*— en el cartell de l'exposició i Manuel Vázquez Montalbán, amb un escrit titulat *La noche de los juguetes vivientes* —publicat a la revista *Triunfo*. La col·lecció va visitar, en aquella època, entre altres poblacions, Banyoles, Girona, Granollers, Lleida, Mataró, Olot, Perpinyà, Tarragona, Terrassa...

A partir de l'obertura a l'Hotel París, el Museu va anar incrementant el seu fons amb noves adquisicions com també amb donacions, tant de particulars com d'indústries del joguet. D'aquestes adquisicions, es poden destacar: una col·lecció de figures de plom, de l'any 1880, amb la processó de Corpus de Barcelona, de Víctor Leonart, els aparells de màgia del conegut mag Zaratra, una col·lecció de nines d'arrreu del món, feta per Estela Folch, i una col·lecció de tres-cents vuitanta-quatre trencaclosques de Francesc Castanyer.

Al llarg de la primera etapa, el Museu va organitzar, a la Sala Oberta d'exposicions temporals, seixanta-tres mostres sobre diversos temes; cal esmentar-ne: Jocs i materials per a invidents; Joguets populars mexicans; Història de quan els nens naixien amb pèls a l'aixel·la; la Ciutat de paper; Soldats de plom; Retallables i cromos antics; Poesia visual i Poemes objecte de Joan

Brossa; El caganer; La figura: la figura més popular del pessebre català; Visca la galeta! Galetari de Catalunya; Sol solet; Jocs de cartes; Dibuixos de nens de Sarajevo.

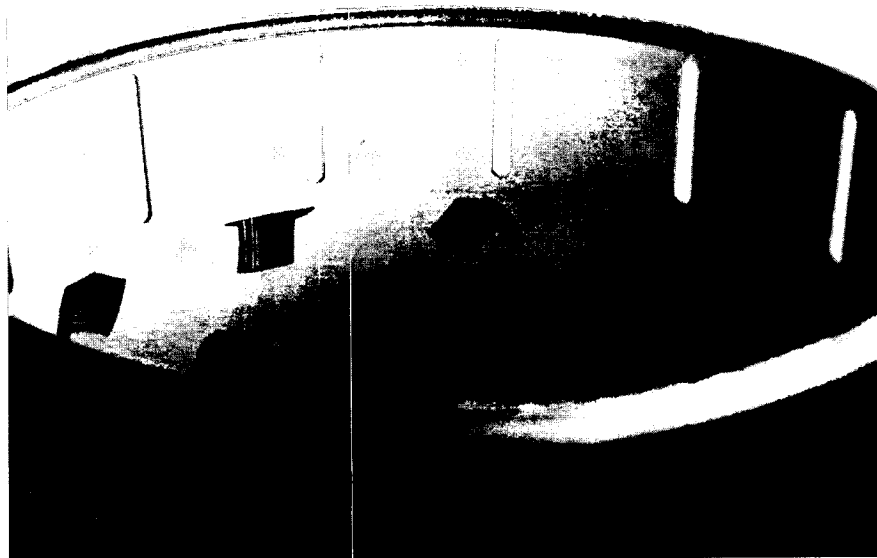
El vuit de gener de 1995, el Museu va tancar les seves portes, i guardà el seu fons a diversos magatzems amb la finalitat de deixar pas a la reforma, l'ampliació i la consolidació de l'Hotel París com a seu definitiva. A la vegada, Josep M. Joan i Pilar Casademont van cedir, gratuïtament, les col·leccions a la Fundació del Museu del Joguet de Catalunya, la qual s'havia creat amb anterioritat, i van convidar a formar part del patronat, entre d'altres, a l'alcalde i al regidor de Cultura de la ciutat de Figueres, al president del Consell Comarcal, al president de la Diputació de Girona i al coordinador territorial de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Segona etapa: el nou espai expogràfic

El nou Museu del Joguet de Catalunya va ser inaugurat el 12 de desembre de 1998 pel conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, senyor Joan Maria Pujals i Vallvé, pel president de la Diputació de Girona, senyor Frederic Sunyer i per l'alcalde de Figueres, senyor Joan Armengué. Aquestes noves instal·lacions, que han triplicat la superfície de la qual l'edifici disposava en els primers anys, han permès ordenar i utilitzar, d'una manera més adient, els diferents espais, tant els destinats al públic com els d'ús intern del Museu.

A més de les sales d'exposició permanent a les plantes primera i segona, un dels espais importants del Museu continua essent la Sala Oberta d'exposicions temporals, a la planta baixa, on es fan unes sis mostres l'any, amb accés gratuït. A la segona planta, s'ha construït un auditori amb el nom d'"Espai Brossa-Frègoli", atès que, a més a més de les funcions pròpies, serveix

"Zoòtrop" (1900).
Fotografia: Museu
del Joguet de
Catalunya



per exhibir la documentació que, al llarg dels anys, Joan Brossa va anar aplegant sobre el gran transformista Leopold Frègoli (1867-1936) i que, per desig mateix del poeta, es gestiona des del MJC. A la planta tercera s'ha instal·lat el Centre de Documentació i de Recerca dels Jocs i dels Joguets com també un gran espai a l'aire lliure per a activitats: "El Terrat del Museu".

L'operació expogràfica ha ordenat les col·leccions de joguets en cinc apartats: 1. Jugar en l'antiguitat; 2. Històries de jugar a Catalunya; 3. Les col·leccions paral·leles; 4. Un espai de record i d'homenatge als fabricants; 5. La sala d'audiovisuals sobre contes en moviment, anomenada "Papistòria", la qual tanca el recorregut.

En el primer espai — *Jugar en l'antiguitat* — s'hi poden veure reproduïdes, de manera molt fidel, troballes arqueològiques, del que feien servir per jugar els antics habitants d'Empúries i Tarragona — nines, fitxes, sonalls, figuretes o daus, de pedra, de bronze, de marfil, de fang, d'os o de pasta de vidre.

A l'apartat *Històries de jugar a Catalunya* es troben diversos àmbits com jugar a

l'aire lliure, viatjar, animals, jocs de construcció, il·lusions òptiques, món de l'espectacle, vida familiar, etc.

En el de les *Col·leccions paral·leles* es poden trobar: màgia i il·lusionisme, jocs d'habilitat, jugar a disfressar-se, intergalàctics, trencaclosques, jocs per a cecs, jocs de cartes, còmics i TBO, nines d'arreu del món, jugar amb el paper, "*allegro giocoso*", guerra de broma, moviment màgic...

L'espai d'*Homenatge als fabricants* de joguets és un túnel de vitrines. El visitant pot caminar per damunt de vitrines plenes de joguets; en els vidres verticals hi ha gravats els noms dels principals fabricants; a l'interior, acompanyant els joguets, s'exhi-

beixen diplomes i reconeixements obtinguts per les indústries catalanes dels anys vint en les primeres exposicions internacionals de fabricants de joguets, tant a Barcelona com a França, Itàlia o Bèlgica.

La documentació gràfica acompanya, tot sovint, els joguets exposats; aquest agermanament entre objecte i document, entre joguet i fotografia, té la finalitat de crear un diàleg entre ells, diàleg ja assajat en l'exposició feta l'any 1985 *Joguets i fotografies*, al Col·legi d'Aparelladors i d'Arquitectes Tècnics de Barcelona, i les realitzacions a la Sala Oberta del Museu els anys 1987 i 1993: *Objectes i retrats* (amb fotografies d'Eduardo Firpi) i l'exposició *Quan érem petits* els anys 1987 i 1993.

En definitiva, el MJC esdevé un espai museogràfic, expositiu, que permet —ja des de la seva fundació però ara amb les noves instal·lacions encara molt més— conèixer, d'una manera més íntima i aprofundida, la relació entre cultura i objecte, entre home i joguet, dimensió que es troba present en totes les cultures, tant pretèrites com contemporànies i que, a hores d'ara, com d'altres aspectes de les nostres societats, es troben en un accelerat procés de canvi i de transformació. El reconeixement públic del paper del MJC s'ha vist reconegut per la concessió del Premi Nacional de Cultura Popular l'any 1999, atorgat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Joan Brossa
amb un cavall de cartró.
Fotografia: Museu del Joguet de Catalunya



"Don Osito Marquina",
que va pertànyer a Anna Maria Dalí.
Fotografia: Museu del Joguet de Catalunya

